

УДК 378.663

Мацейків Т. І.,

кандидат педагогічних наук,

Інститут педагогіки, м. Київ

МОЖЛИВОСТІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасна соціальна дійсність по-новому ставить проблему формування громадянської компетентності особистості. Її зрілість, громадянська позиція сьогодні визначаються не лише глибиною засвоєння громадянських знань, а й рівнем підготовленості до самостійної відповідальної практичної діяльності. Сучасному суспільству дуже потрібна інформована й компетентна особистість, спроможна приймати самостійні рішення і нести відповідальність за власні вчинки. Державна система освіти, яка відповідає за соціалізацію особистості, є важливим інститутом, спроможним еволюційним шляхом забезпечити зміну ментальності, створити умови для виховання людини громадянського суспільства. Саме тому одним із головних освітньо-виховних завдань сучасної освіти є формування громадянської компетентності особистості.

Гуманістична й культурологічна парадигми освіти висувають нові вимоги щодо змісту освіти взагалі та історичної зокрема, оскільки з цієї точки зору освічена людина – це людина, яка не тільки знає сутність предмета і явищ, що її оточують, а й здатна до творчості, прийняття самостійних рішень, вільна в оцінках і судженнях[1].

Освіта спрямована на формування громадянської компетентності, передбачає засвоєння знань, умінь та навичок, необхідних для реалізації громадянських прав і свобод, користування інститутами сучасної демократичної і правової держави, що є необхідним для участі в житті

суспільства на всіх рівнях. Вона має спрямовуватися на озброєння старшокласників знаннями про Україну і український народ, на усвідомлення ними себе як спадкоємців і продовжувачів, виразників його психології, менталітету, на формування у них чіткої громадянської позиції і патріотичних почуттів, розуміння своєї майбутньої ролі і місця у побудові та зміцненні української держави та гуманістичного, громадянського суспільства.

Освіта, спрямована на виховання громадянина демократичного суспільства, має включати в себе виховання поваги до Конституції, законів Української держави, прийнятих правових норм та потреби в їх дотриманні, утвердження гуманістичної моралі та шанобливого ставлення до національної культури, формування громадянської відповідальності та мужності, суспільної ініціативності й активності, поваги до таких цінностей, як свобода, рівність, справедливість, а також фізичну досконалість та високу художньо-естетичну вихованість. Весь освітній процес у загальноосвітній школі має бути насичений різними аспектами формування громадянської компетентності.

На думку О. Пометун, історична освіта є важливим механізмом трансляції та відтворення культурних цінностей, ідеалів, форма та зміст якої визначається специфікою національно-культурного світу, що детермінується історією, філософією, традиціями та відповідним менталітетом [2].

Педагогічний процес завжди пов'язаний із засвоєнням найважливіших для людини цінностей. Ідеали та цінності, що виробило людство протягом своєї історії, на думку В. Сухомлинського, в умовах навчально-виховного процесу, який здійснюється в освітніх закладах, стають особистісним надбанням особистості, яка навчається. «Я прагну того, щоб моральні цінності, які були створені людством у минулому і ті, що існують у наші дні, стали духовним надбанням кожної дитини» [3, с.58].

Шкільний курс «Історія України» - важлива ланка освітньо-виховного процесу. В ґрунтовному, вдумливому вивченні національної історії українського народу полягає запорука формування національної свідомості

громадянина незалежної України. Громадянська спрямованість історичної освіти полягає в « олюдненні» історії, виокремленні її « громадянського змісту» та аксеологічності історичного факту, події, явища, тенденцій суспільного розвитку. Побудована на означених засадах, вітчизняна історія як навчальна дисципліна у навчальному закладі сприяє формуванню підростаючого покоління, здатного бачити світ та всі його спільності та відмінності, сприймати себе у взаємозв'язку з іншими та розуміти необхідність враховувати пріоритети і цінності всіх – індивідів, груп людей, націй.

Для того, щоб історія України сприяла вирішенню завдань формування у старшокласників громадянської компетентності, на наш погляд, необхідно враховувати в її змісті такі важливі моменти.

1. Вона має містити певну систему історичної інформації, що засвоюється у вигляді аксіологічних, громадянознавчих історичних знань, умінь і навичок, в яких особистість опановує відповідні способи розумової діяльності.

2. Курс має акцентувати увагу на питаннях досвіду нашого народу щодо боротьби за власну свободу та незалежну державу, ставлення до світу, до людей, до себе. Тільки такий підхід може повною мірою забезпечити емоційно-ціннісний розвиток старшокласників у процесі навчання історії.

3. Викладання історії України має будуватися за принципом: розглядати історію ідей, концепцій, теорій як драму людей, яка розігрується в конкретній історичній та життєвій ситуації, що дозволить здійснити необхідний емоційний та морально-етичний вплив на учнів, без якого неможливим є ефективний процес формування громадянської компетентності особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М., 1979. – 328 с.

2. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки // Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. – No 23. – с. 18-20.

3. Сухомлинский В. А. Изб.пед.соч.в 3-х т. – Т.1. – М.: Педагогика, 1979-81 гг. – 342 с.